

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії педагогічних наук України
Литовський університет медичних наук

**«ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ
КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ
В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ»**

Матеріали
II Міжнародної науково-методичної конференції

(20-21 травня 2021 року)

Харків – 2021

УДК 37.013:005.336.2(063)

П78

Конференція зареєстрована в УкрІНТЕІ МОН України
(Посвідчення № 821 від 14.12.2020 р.)

Проблеми та шляхи реалізації компетентнісного підходу в
П 78 сучасній освіті: матеріали II Міжнародної науково-
методичної конференції, 20-21 травня 2021 року / за заг.
ред. О.А. Жукової, А.І. Комишана. – Харків: ФОП Бровін
О.В., 2021. – 252 с.
ISBN 978-617-8009-20-5

Редакційна колегія:

Жукова О.А., доктор педагогічних наук, доцент, завідувачка
кафедри педагогіки ХНУ імені В.Н. Каразіна.

Комишан А.І., кандидат педагогічних наук, старший науковий
співробітник, доцент кафедри педагогіки ХНУ імені
В.Н. Каразіна.

Баніт О.В., доктор педагогічних наук, старший дослідник,
провідний науковий співробітник відділу андрагогіки Інституту
педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН
України.

Затверджено до друку рішенням Вченої ради факультету
психології Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна (Протокол № 5 від 18 травня 2021 р.)

ISBN 978-617-8009-20-5

***Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць,
опублікованих у збірнику***

© Колектив авторів, 2021

© Кафедра педагогіки ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
-----------------	---

Секція 1.

<i>Організаційно-управлінські аспекти підготовки здобувачів освіти в умовах пандемії: компетентнісний підхід</i>	
Комишан А.І., Савчук О.Д. Вибір міжфакультетських навчальних дисциплін студентською молоддю	9
Шведова Я.В., Васейко В.А. Виклики української освіти під час пандемії covid-19	13
Ярмак Т.В. Роль гуманітарної освіти у формуванні особистості фахівця в сучасному суспільстві	18
Kachukova A.S. The use of internet resources in the development of students' meta-subject competence	25
Marcin Kęsy, Dariusz Pawliszczy, Nataliya Navolska Istotne kompetencje dyrektorów w urzędach samorządowych na poziomie województwa	31
Nekrashevych T.V., Okonwo E.I. Educational aspects of distant learning of latin language and medical terminology	36

Секція 2.

Методики та технології формування і розвитку компетентності у здобувачів освіти в реаліях сьогодення

Баніт О.В. Онлайн-освіта: можливості та перспективи ...	40
Беляєв С.Б. Методичні аспекти підготовки майбутніх вчителів до роботи в умовах дистанційного навчання	43
Брославська Г.М., Філь Л.Я. Компетентнісний підхід – фундамент успіху навчання та професійної діяльності	48
Ващенко Л.І. Визнання результатів неформальної освіти в закладах вищої освіти України	53
Гаврілова Л. Г., Орехова В. В. Технологія трансмедіа як засіб розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва	58
Головіна Л.М. Умови формування загальних та предметних компетентностей у студентів спеціальності 232 «соціальне забезпечення» у процесі професійної підготовки	63

Дичківська І.М. Компетентнісний підхід у змісті підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів до інноваційної педагогічної діяльності	68
Калагін Ю.А. Формування кар'єрної компетентності у закладах вищої освіти як основи побудови та реалізації професійної кар'єри	75
Карагіоз Р.С., Наумкіна С.М., Малищенко Л.О. Критичне мислення як головна ознака компетентного фахівця	80
Комишан А.І., Михайліченко Г.П., Чернорук О.О. Педагогічні ідеї А.С. Макаренка в Новій українській школі: компетентнісний підхід	85
Комишан А.І., Стасилович Є.С. Педагогічні ідеї Василя Сухомлинського в Новій українській школі	90
Кузьміна С.А. Створення сприятливого освітнього середовища для формування ключових компетентностей учнів	95
Кухаренко В.М., Абрамов Д.В., Дубінін Є.О. Система дуальної освіти	98
Луценко Б.В. Освітнє середовище як засіб формування лідерських якостей у майбутніх офіцерів-командирів Національної гвардії України	105
Мороз Г.М. Рефлексійний компонент як невід'ємна частина фактору конкурентоспроможності майбутніх фахівців фармації	107
Наливайко О.О., Вакуленко А.І., Землін Ю.С. Використання мобільного додатку explain everything для навчання в умовах дистанційної освіти	114
Наливайко О.О., Куцина К.О. Дистанційне навчання: форма навчання майбутнього чи необхідність сучасного навчального процесу?	121
Наливайко О.О., Малютіна А.О. Використання чат-ботів в освітній діяльності	125
Наливайко О.О., Нуралієва Л.М., Сиволицька Л.М. Вербальні та невербальні методи активізації пізнавальної активності здобувачів освіти в процесі вивчення іноземних мов	130

Polonia University. 39 (2020) 2. Pp. 229–241. DOI <https://doi.org/10.23856/3931>.

11. Zhukova O.A. Developing communication skills of students of humanitarian and natural specialties as soft skill in the process of training. International scientific and practical conference «Current trends and factors in the development of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and the EU countries»: conference proceedings, September 25-26, 2020. Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2020. P.2. S. 27-31. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.6>.

Дичківська І.М.

Україна, Рівненський державний гуманітарний університет

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ЗМІСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Компетентнісний підхід передбачає аксіологічну, мотиваційну, рефлексивну, когнітивну, операційно-технологічну та інші складові результатів навчання, що відображають удосконалення не лише знань, умінь, навичок, а й досвіду емоційно-ціннісного ставлення.

Компетентність фахівця – базове, міждисциплінарне і багатофункціональне поняття, що вимагає значного інтелектуального розвитку, враховуючи аналітичні, комутативні та інші процеси. Визначення компетентностей може бути представлено на двох рівнях: на узагальненому, ґрунтованому на еталонному уявленні про спеціаліста, і суб'єктивно-

особистісному (на основі «Я – концепції»), якщо результати навчання визначає сам фахівець.

Отже, компетентнісний підхід вимагає зміщення акценту з накопичення нормативно-визначених знань, умінь, навичок до розвитку в студентів здатності практично діяти, застосовувати індивідуальні техніки і досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності та соціальної практики. Перспективність зазначеного підходу полягає в тому, що він забезпечує високу готовність молодих людей до успішної самостійної та відповідальної діяльності в різних сферах суспільства [3].

З'ясування суті компетентнісного підходу передбачає визначення понять «компетенція» і «компетентність» та їх співвідношення.

Так, у словниках термін «компетенція» (від лат. *competentia*, від *competere* – взаємно прагну, відповідаю) розглядається як коло питань, у яких людина добре обізнана, має відповідний досвід; це повноваження особи у певній сфері діяльності. Компетентність (від лат. *competens* – здібний) – володіння компетенцією; поінформованість, обізнаність, авторитетність [1].

У психолого-педагогічних джерелах до визначення і зіставлення цих категорій існують такі основні підходи:

– розгляд компетентності й компетенції на різній основі, зокрема, ключовим словом для компетентності може бути «здатність» (С. Шишов і В. Кальней), для компетенції – «коло повноважень», «соціальна вимога» (А. Хуторської);

– компетентність і компетенція розглядаються як синонімічні поняття, для яких ключовим словом може виступати, наприклад, «здатність» (Т. Гудкова, Е. Зеєр, В. Кальней, А. Миролубов, О. Пометун, С. Шишов та інші);

– компетенція визначається як складова компетентності: компетенція як коло повноважень особистості є похідним, більш

вузьким поняттям, ніж компетентність. У межах своєї компетенції людина може бути компетентною або некомпетентною в певних питаннях, тобто мати або не мати, чи набути компетентності в якійсь сфері (Н. Бібік, К. Махмурян, О. Пометун, В. Софронова, А. Хуторської та інші).

Ми підтримуємо третій підхід, відповідно до якого компетентність означає володіння компетенцією, що включає особистісне ставлення людини до неї і предмета діяльності.

Міжнародною комісією Ради Європи визначено й схарактеризовано такі групи ключових компетентностей: соціальні, полікультурні, комунікативні, інформаційні, саморозвитку й самоосвіти, продуктивної творчої діяльності. Усі основні компетентності мають такі характерні ознаки: багатфункціональність, надпредметність, міждисциплінарність. Вони потребують високого рівня інтелектуального розвитку (абстрактне мислення, рефлексія, визначення власної позиції, самооцінка, критичне мислення).

Українські педагоги визначили такий перелік ключових компетентностей: вміння вчитись, соціальна компетентність, загальнокультурна компетентність, здоров'язберігаюча компетентність, компетентності з інформаційних і комунікаційних технологій, громадянська компетентність, підприємницька компетентність [5, с. 86–90].

Отже, ключові компетентності характеризуються інтегрованою природою, адже вони містять певні одногалузеві або споріднені знання й вміння, що належать до широких сфер культури і діяльності людей. Тобто сформованість ключових компетентностей – результат освітньої діяльності особистості. Навколо них формуються нові та поглиблюються як загальнопредметні, так і предметні компетентності.

Із розвитком компетентнісного підходу закономірно зростає інтерес науковців до питань професійно-педагогічної компетентності, що визначається як:

– співвідношення об'єктивно необхідних знань, умінь, психологічних якостей, якими володіє педагог, та їх вплив на процес і результат педагогічної діяльності; достатньо високий рівень здійснення педагогічної діяльності, педагогічного спілкування, реалізації особистості педагога (А. Маркова [7, с. 8]);

– поєднання когнітивного і процесуального компонентів (знань, умінь, навичок), що дає змогу людині не лише розуміти суть проблеми, але й уміти практично її розв'язувати; поглиблене знання предмета або засвоєне вміння; опис реального рівня підготовки фахівця, якого вирізняє здатність критично мислити (спроможність серед розмаїття рішень обрати найбільш оптимальне, аргументовано відкидаючи хибні); постійне оновлення знань, удосконалення вмінь (М. Чошанов [8, с. 6]);

– сукупність знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності (уміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію) (С. Гончаренко [2, с. 149]);

– єдність теоретичної і практичної готовності педагога до здійснення педагогічної діяльності, характеристика його професіоналізму (І. Ісаєв [4, с. 40]).

Узагальнення вищенаведених визначень дозволяє зробити висновок про те, що професійно-педагогічна компетентність як інтегроване особистісне утворення на засадах теоретичних знань, практичних умінь, значущих особистісних якостей та досвіду обумовлює високий рівень професійної діяльності й самоорганізації педагога.

Особливо підкреслимо, що результатом сформованості професійно-педагогічної компетентності, за В. Лозовою, є готовність педагога до інноваційної діяльності, розвинений індивідуальний стиль діяльності та досконалий рівень розвитку професійно-педагогічної культури [6]).

Таким чином, підготовка майбутніх вихователів до інноваційної педагогічної діяльності передбачає проектування навчально-виховного процесу, спрямованого на формування у студентів готовності до здійснення такої діяльності в межах їхньої професійної компетенції.

Готовність як інтегрована характеристика результату підготовки майбутніх вихователів є сукупністю взаємопов'язаних смислових орієнтацій особистості, її знань, способів діяльності щодо здійснення реалізації інноваційного процесу в дошкільних закладах, а отже, передбачає сформованість таких структурних складників, як:

- мотиваційно-ціннісна готовність – відображає ціннісні орієнтації, потреби, інтереси, мотиви, цілі, переконання, що забезпечують усвідомлення й позитивне ставлення майбутнього вихователя і логопеда до інноваційної педагогічної діяльності;

- науково-теоретична готовність – передбачає опанування студентами системи психолого-педагогічних, предметно-методичних знань та уявлень, необхідних для продуктивної педагогічної діяльності (про сучасні інноваційні тенденції та процеси в дошкільній освіті, про загальнонауковий аспект понять «інновація», «педагогічна інновація», «інноваційний процес», «інноваційна педагогічна діяльність» тощо; про підходи до класифікації педагогічних інновацій, про структуру інноваційного процесу, алгоритми, способи впровадження інновацій у дошкільну освіту, їх функції й результати виховання і розвитку освіти дітей в умовах інноваційної освіти);

– практична готовність – полягає в оволодінні сукупністю вмінь (інтелектуальних, комунікативних, креативних, дослідницьких, методологічних, світоглядних тощо), спрямованих на успішне здійснення інноваційної діяльності. Зокрема, уміння аналізувати й обирати доцільні й ефективні педагогічні інновації; розрізняти види нововведень і встановлювати їх чітку ієрархію; уміння розробляти зміст, освітні завдання інноваційного характеру; проектувати та реалізовувати алгоритми їх використання; уміння правильно оцінювати й передбачати результати застосування нововведень в освіті дошкільнят тощо.

Вищезазначені структурні складники готовності майбутніх вихователів дошкільних закладів до інноваційної педагогічної діяльності розглядаємо як ключові компетентності, що формуються на основі предметних і загальнопредметних компетентностей. Процес інтеграції, взаємодії, доповнення одних компетентностей іншими створюють загальнопредметні компетентності, а вони, у свою чергу, є основою формування цілісної системи ключових компетентностей.

Процес набуття таких ключових компетентностей можна представити у вигляді певної послідовності, а саме: набуття психолого-педагогічних і предметно-методичних знань і вмінь у межах окремих навчальних дисциплін; становлення взаємозв'язків між окремими темами кожної дисципліни (формування предметних компетентностей); взаємозв'язок знань і вмінь із різних дисциплін, що передбачає інтеграцію в процесі творчої діяльності у розв'язанні конкретних завдань; взаємозв'язок отриманих знань із реальними проблемами дошкільної освіти через вирішення конкретних завдань, для чого студентам необхідно не лише оперувати різноманітними знаннями з різних дисциплін, але й уміти застосовувати їх для

конкретної ситуації (міжпредметні компетентності); структурування та систематизація інтегрованих знань і вмінь, тобто встановлення віддалених взаємозв'язків між окремими поняттями, об'єктами, об'єднання їх у певну систему (ключові компетентності).

Підкреслимо, що у просторі особистісної парадигми професійно-педагогічне становлення майбутнього вихователя дошкільного закладу – лише частина його загального самовизначення й самореалізації. Основну увагу в процесі професійної підготовки майбутніх вихователів необхідно спрямовувати на розвиток і поглиблення вже набутих компетентностей та їх узгодження з найважливішими професійними компетентностями, які набуваються студентом у процесі фахової підготовки. Тоді внаслідок спрямованої підготовки майбутніх вихователів до інноваційної педагогічної діяльності знання й уміння набувають нової якості, і їх функціонування визначатиметься науковою та практичною значущістю. Використання їх у майбутній професії забезпечить компетентність у галузі здійснення інноваційного процесу дошкільного закладу, яка виявляється у світоглядних позиціях та діяльності особистості.

Використані джерела:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол. ред. В.Т.Бусел]. Київ: Ірпінь; ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 367 с.
3. Зеер Э., Сыманюк Э. Компетентностный подход к модернизации профессионального образования. *Высшее образование в России*. 2005. №4. С. 23–30.

4. Исаев И. Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя высшей школы: воспитательный аспект. Москва-Белгород: Везелица, 2012. 102 с.

5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики. Київ: «К.І.С.», 2004. 112 с.

6. Лозова В. І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів. Харків: «ОВС», 2000. 164 с.

7. Маркова А. К. Психология труда учителя: книга для учителя. Москва: Просвещение, 1993. 192 с.

8. Чошанов М. А. Гибкая технология проблемно-модульного обучения: методическое пособие. 3-е изд., доп. Москва: Народное образование, 2016. 160 с.

Калагін Ю.А.

Україна, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ФОРМУВАННЯ КАР'ЄРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВИ ПОБУДОВИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ

Реалізація компетентнісного підходу в сучасній освіті має за мету всебічну підготовку студентської молоді до самостійної трудової діяльності. Формування у студентів здатності побудувати та реалізувати аутентичну, успішну професійну кар'єру є одним з важливіших завдань закладів вищої освіти [1]. Зрозуміло що, недостатня імплементація заходів спрямованих на формування кар'єрної компетенції в освітньому процесі, гальмує формування конкурентоспроможного фахівця. Ймовірно, що така людина буде дезорганізована, професійно демотивована,

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 14,65. Тир. 300 прим. Зам. 814-21.

Видавець та виготовлювач ФОП Бровін О.В.
61022, м. Харків, вул. Трінклера, 2, корп.1, к.19. Т. (066) 822-71-30
Свідоцтво про внесення суб'єкта до Державного реєстру
видавців та виготовників видавничої продукції серія ДК 3587 від 23.09.09 р.

СТИЛЬ®
ИЗДАТ
ТИПОГРАФИЯ
www.stil-izdat.com